

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

PETYCJA

Dotyczy: Rozporządzenie z dnia 25.09.2018 w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia. Ustawa o szkolnictwie wyższym.

Mając na uwadze zapisy obecnie obowiązującego Rozporządzenia w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia z dnia 25.09.2018 r., które w istotny sposób ograniczają prawa pokrzywdzonych w sprawach temu rozporządzeniu podlegających, proszę o interwencję, która doprowadzi do zrównania praw pokrzywdzonych z prawami obwinionych w postępowaniach dyscyplinarnych. Wnoszę również o interwencję dotyczącą przyznania prawa strony pokrzywdzonym w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich poprzez wprowadzenie odpowiedniego zapisu w ustawie o szkolnictwie wyższym.

UZASADNIENIE

Już w Rozporządzeniu z 2014 r. w postępowaniu dyscyplinarnym, dawano wiele praw obwinionemu nie zapewniając analogicznych praw pokrzywdzonemu. Obecnie, gdy jak wskazałam w załączonej tabeli (załącznik 1), zlikwidowane zostały nawet i te zapisy, które nakazywały przesłanie pokrzywdzonemu choć odpisu postanowienia (na etapie tak pierwszej, jak i drugiej instancji) oraz zawiadomienie go o rozprawie – nie wypełniane są już w żadnym stopniu standardy państwa prawa w tym zakresie.

1. Występuje sprzeczność zapisów Rozporządzenia z Ustawą o szkolnictwie wyższym. Artykuł 293 Ustawy o SW wskazuje, że rozprawa jest jawna dla pokrzywdzonego, tymczasem Rozporządzenie wykluczyło pokrzywdzonego z grona osób zawiadamianych o rozprawie oraz z grona osób uprawnionych do otrzymania odpisu postanowienia składu orzekającego. Jak więc pokrzywdzony ma mieć możliwość uczestnictwa w jawnej dla niego rozprawie, skoro nie są mu przekazywane informacje w tej materii?
2. Rozporządzenie, będące przedmiotem niniejszej Petycji wskazuje jako strony obwinionego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego. W odróżnieniu od procesów przed sądami powszechnymi gdzie interesy pokrzywdzonego reprezentuje prokurator – w postępowaniach dyscyplinarnych stroną przeciwną do obwinionego jest Rzecznik Dyscyplinarny, wywodzący się z tej samej uczelni co obwiniony. Jeżeli do tego faktu doda się inny – że często obwiniony jest postawiony znacznie wyżej w hierarchii

uczelnianej niż pokrzywdzony - może okazać się, że solidarność osób z wyższymi stopniami naukowymi weźmie górę nad obroną praw pokrzywdzonego. Stąd w sprawach dyscyplinarnych należałoby wprowadzić równość praw pokrzywdzonego i obwinionego poprzez odpowiednie zapisy wskazanych w tytule petycji Rozporządzenia i Ustawy.

3. Brak jest nawet w Rozporządzeniu jednoznacznie określonej możliwości wejścia pokrzywdzonego w czynną rolę procesową – oskarżyciela posiłkowego. Co prawda Art. 305 Ustawy o szkolnictwie wyższym wskazuje kpk, nie wykluczając artykułów dotyczących oskarżycieli posiłkowych – ale, jak mój przypadek wskazuje – nie jest to respektowane.

Na uwagę zasługuje też fakt, iż w postępowaniach dyscyplinarnych np. adwokatów – pokrzywdzony jest stroną postępowania (art. 93 Ustawy o adwokaturze). Nic nie stoi na przeszkodzie, aby tę samą zasadę zastosować w postępowaniach dotyczących nauczycieli akademickich poprzez odpowiedni zapis w Ustawie o szkolnictwie wyższym..

Z poważaniem

Załączniki:

załącznik nr 1 zestawienie wybranych zapisów Ustawy o szkolnictwie wyższym i rozporządzenia regulującego kwestie odpowiedzialności zawodowej nauczycieli akademickich wraz z komentarzami

Załącznik nr 1

Wybrane zapisy Ustawy o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzenia stanowiącego akt wykonawczy z komentarzami do poszczególnych zapisów

Wybrane zapisy aktu wykonawczego do Ustawy o szkolnictwie wyższym – z roku 2014 oraz 2018 - porównanie:

Rozporządzenie z dnia 17.10.2014 w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego prowadzonego wobec nauczycieli akademickich oraz sposobu wykonywania i zatarcia kar dyscyplinarnych	Rozporządzenie z dnia 25.09.2018 w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia mediacji, postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, a także sposobu wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia	UWAGI
§ 19. 1. Skład orzekający, w terminie 21 dni od dnia wydania zarządzenia, o którym mowa w § 17, na posiedzeniu niejawnym, wydaje postanowienie o: 1) wyznaczeniu terminu rozprawy albo 2) przekazaniu sprawy rzecznikowi dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia postępowania wyjaśniającego, albo 3) umorzeniu postępowania dyscyplinarnego. 2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, skład orzekający wskazuje, w jakim zakresie ma nastąpić uzupełnienie braków, oraz określa termin ich uzupełnienia, nie dłuższy niż 30 dni. 3. Odpisy postanowień, o których mowa w ust. 1, doręcza się stronom, pokrzywdzonemu i obrońcy obwinionego. Odpis postanowienia o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego doręcza się także rektorowi, ministrowi i ministrowi nadzorującemu.	§ 19. 1. W przypadku skierowania sprawy do rozpatrzenia na posiedzeniu niejawnym, skład orzekający odbywa to posiedzenie w terminie 21 dni od dnia wydania zarządzenia, o którym mowa w § 18 ust. 2, oraz: 1) orzeka o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego – jeżeli stwierdzi, że w sprawie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 294 ust. 3 lub 4 ustawy, albo 2) wydaje postanowienie o przekazaniu sprawy rzecznikowi dyscyplinarnemu w celu uzupełnienia postępowania wyjaśniającego – jeżeli stwierdzi, że postępowanie wyjaśniające zawiera braki, które nie będą mogły być uzupełnione na rozprawie, albo 3) wydaje postanowienie o skierowaniu sprawy do rozpatrzenia na rozprawie – w przypadkach innych niż określone w pkt 1 i 2. 2. W postanowieniu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, skład orzekający wskazuje, w jakim zakresie ma nastąpić uzupełnienie	W Rozporządzeniu z 29.09.2018 r rozbito paragraf 19 na dwie części, co jest bez znaczenia dla przedmiotu petycji. Istotnym natomiast jest usunięcie pokrzywdzonego z grona uprawnionych do otrzymania odpisu postanowienia co rodzi negatywne skutki dla pokrzywdzonych. Negatywnym skutkiem jest nie tylko sam fakt braku przekazania odpisu postanowienia, ale i wszystkie konsekwencje braku wiedzy przez pokrzywdzonego o stanie sprawy.

	postępowania wyjaśniającego, oraz określa termin uzupełnienia, nie dłuższy niż 30 dni. § 20. 1. Orzeczenie, o którym mowa w § 19 ust. 1 pkt 1, doręcza się: 1) rzecznikowi dyscyplinarnemu; 2) obwinionemu i obrońcy obwinionego, jeżeli został ustanowiony; 3) rektorowi; 4) ministrowi lub ministrowi nadzorującemu; 5) przewodniczącemu Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego – w przypadku gdy postępowanie dyscyplinarne dotyczy przewodniczącego albo członka komisji przy Radzie. 2. Postanowienie, o którym mowa w § 19 ust. 1 pkt 2, doręcza się osobom wymienionym w ust. 1 pkt 1 i 2, oraz organowi, który powołał rzecznika dyscyplinarnego. 3. Postanowienie, o którym mowa w § 19 ust. 1 pkt 3, doręcza się osobom wymienionym w ust. 1 pkt 1 i 2.	
§ 21. 1. Przewodniczący składu orzekającego zawiadamia na piśmie o terminie i miejscu rozprawy rektora uczelni, przewodniczącego Rady, ministra, ministra nadzorującego, pokrzywdzonego, strony i obrońcę obwinionego. 2. Na rozprawę wzywa się strony i obrońcę obwinionego. Wraz z wezwaniem na rozprawę obwinionemu doręcza się: 1) pouczenie o przysługujących mu uprawnieniach i skutkach niestawienia się na rozprawę; 2) listę członków składu orzekającego. 3. Termin rozprawy wyznacza się tak, aby między doręczeniem obwinionemu wezwania do stawienia się na rozprawę a dniem rozprawy upłynęło co najmniej 14 dni. Na wniosek obwinionego albo jego obrońcy, w przypadku niezachowania tego terminu,	§ 21. 1. Przewodniczący składu orzekającego w drodze zarządzenia wyznacza termin rozprawy oraz: 1) wzywa na rozprawę strony i obrońcę obwinionego, jeżeli został ustanowiony; 2) zawiadamia na piśmie rektora, ministra lub ministra nadzorującego o terminie i miejscu rozprawy. 2. Wraz z pierwszym wezwaniem na rozprawę obwinionemu doręcza się: 1) pouczenie o przysługujących mu uprawnieniach i skutkach niestawienia się na rozprawę; 2) listę członków składu orzekającego 3. Termin rozprawy wyznacza się tak, aby między doręczeniem obwinionemu wezwania do stawienia	Również w tym paragrafie wykazano dbałość jedynie o interesy obwinionego. Po pierwsze pominięto pokrzywdzonego w grupie zawiadomionych o rozprawie, po drugie ustalono wymagany termin doręczenia wezwania tylko dla obwinionego, po trzecie wskazano jedynie obwinionego i jego obrońcę jako uprawnionych do przeglądania akt oraz do poznania listy członków składu orzekającego.. Tymczasem – jak wskazałam w treści petycji – w odróżnieniu od procesów przed sądami powszechnymi gdzie interesy pokrzywdzonego reprezentuje prokurator – w postępowaniach dyscyplinarnych stroną

przewodniczący składu orzekającego zarządza odroczenie rozprawy. 4. Po doręczeniu postanowienia o wyznaczeniu terminu rozprawy obwiniony lub jego obrońca mogą przeglądać, w obecności osoby wyznaczonej przez przewodniczącego składu orzekającego, akta sprawy oraz sporządzać z nich wypisy i notatki.	się na rozprawie a dniem rozprawy upłynęło co najmniej 14 dni. Na wniosek obwinionego lub jego obrońcy, w przypadku niezachowania tego terminu, przewodniczący składu orzekającego wyznacza nowy termin rozprawy. 4. Po doręczeniu zarządzenia o wyznaczeniu terminu rozprawy obwiniony lub jego obrońca mogą przeglądać, w obecności osoby wyznaczonej przez przewodniczącego składu orzekającego, akta sprawy, oraz sporządzać z nich wypisy, notatki i fotokopie	przeciwną do obwinionego jest Rzecznik Dyscyplinarny, wywodzący się z tej samej uczelni co obwiniony. Jeżeli do tego faktu doda się inny – że często obwiniony jest znacznie wyżej w hierarchii uczelnianej niż pokrzywdzony - może okazać się, że solidarność osób z wyższymi stopniami naukowymi weźmie górę nad obroną praw pokrzywdzonego. Stąd w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli akademickich należałoby wprowadzić równość praw pokrzywdzonego i obwinionego poprzez odpowiednie zapisy Rozporządzenia
§ 41. Do postępowania przed komisją przy Radzie stosuje się odpowiednio przepisy § 15, § 16, § 18 ust. 3, § 19, <u>§ 21</u>, § 23–25, § 28, § 29, § 32, § 33 i § 35	§ 44. Do postępowania przed komisją przy ministrze stosuje się odpowiednio przepisy § 16, § 17, § 23–26, § 28, § 31, § 32 i § 34–39.	W Rozporządzeniu w brzmieniu z 2014 r założono stosowanie w postępowaniu II Instancji wskazanych przepisów Rozporządzenia właściwych dla instancji pierwszej – co było jednoznaczne z prawem pokrzywdzonego do otrzymania odpisu postanowienia składu orzekającego (<u>§ 21</u>).. W Rozporządzeniu obecnie obowiązującym – z racji na usunięcie zapisów dotyczących praw pokrzywdzonego – pokrzywdzony pozbawiony został praw do podstawowych informacji.

Ustawa o szkolnictwie wyższym natomiast wskazuje:

Art. 286.	1. Stronami w postępowaniu wyjaśniającym są osoba, której czynu dotyczy postępowanie wyjaśniające, i pokrzywdzony lub osoba, która zawiadomiła o popełnieniu czynu mającego znamiona przewinienia dyscyplinarnego	W punkcie 1 art. 286 przywołano pokrzywdzonego, punkt 2 natomiast tego artykułu traktuje o prawach obwinionego, gdy analogicznych zapisów dotyczących praw pokrzywdzonego brak
Art. 292.	1. Stronami w postępowaniu dyscyplinarnym są obwiniony i rzecznik dyscyplinarny.	W zestawieniu z zapisami Rozporządzenia, wskazanymi wyżej – oznacza to pozbawienie pokrzywdzonego jakichkolwiek praw

Art. 293	5. Rozprawa dyscyplinarna jest jawna tylko dla pracowników danej uczelni, przedstawicieli samorządu studentów i doktorantów, jeżeli przewinienie dyscyplinarne dotyczy praw studenta lub doktoranta, pokrzywdzonego , przedstawicieli RGNiSW, przedstawicieli ministra oraz, za zgodą obwinionego, dla przedstawiciela związku zawodowego, którego obwiniony jest członkiem	W jaki sposób pokrzywdzony ma powziąć wiedzę o terminie rozprawy, skoro Rozporządzenie z 25.09.2019 r. wyklucza go z grona osób, których należy zawiadomić o rozprawie?
Art. 295.	1. Od orzeczenia komisji dyscyplinarnej, o której mowa w art. 279 pkt 1, stronom przysługuje odwołanie do komisji dyscyplinarnej przy ministrze, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem	Art. 295 wyklucza pokrzywdzonego z grona osób posiadających możliwości odwołania:
Art. 296.	1. Postępowanie dyscyplinarne zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić, jeżeli 3) w trakcie postępowania naruszono przepisy, przez co uniemożliwiono lub w poważnym stopniu utrudniono obwinionemu korzystanie z prawa do obrony albo orzeczenie wydała komisja w niewłaściwym składzie, albo zasiadała w niej osoba podlegająca wyłączeniu	a) Atykuł referuje tylko do praw obwinionego, a analogicznych zapisów co do umożliwienia pokrzywdzonemu obrony swoich praw – brak
Art. 299	1. Komisja dyscyplinarna doręcza orzeczenie wraz z uzasadnieniem stronom postępowania i przekazuje je rektorowi uczelni zatrudniającej nauczyciela akademickiego oraz ministrowi, w terminie 30 dni od dnia jego wydania	Również w tym artykule pokrzywdzony w Ustawie został pominięty
Art. 305	Do postępowań w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, z późn. zm.3)), z wyłączeniem art. 82. (Art. 82 kpk.: obrońcą może być jedynie osoba uprawniona do obrony według przepisów o ustroju adwokatury lub ustawy o radcach prawnych.)	Teoretycznie skoro Ustawa o szkolnictwie wyższym nie wyłącza artykułów kpk traktujących o oskarżycielu posiłkowym – oznacza to, iż pokrzywdzony winien być pouczany o możliwości wejścia w tę rolę. Tak się jednak nie dzieje, brak też referencji do obowiązku pouczenia pokrzywdzonego o możliwości wejścia w rolę oskarżyciela posiłkowego w Rozporządzeniu..